

שבת לד: (ש) עד לה: (ש13)

ביאורי מושגים

הגדרת שקיעת החמה:
 במס' שבת קובע ר' יהודה: בה"ש הוא משקיעת החמה עד שישחיר החלק העליון של השמים (רבה: 13.5 דקות, ר"י: 12 דקות).
 ואילו במס' פסחים (צד.) אומר ר' יהודה: משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים - זמן הילוך 4 מילין (72 דקות).
 בהסבר הסתירה נחלקו הגאונים והראשונים:
 הגאונים: ר' יהודה בשבת חזר בו מדבריו בפסחים. לכן השקיעה היא השקיעה וצה"כ בין 13.5 ל18 דקות מאוחר יותר.
 ר"ת: יש שתי שקיעות: השקיעה שבה השמש נעלמת עליה דיבר ר' יהודה בפסחים, והשקיעה ההלכתית עליה דיבר ר' יהודה במסכת שבת.
 השקיעה ההלכתית חלה 58.5 דקות אחרי שהשמש נעלמת ואז מתחיל בה"ש שנגמר 13.5 דקות מאוחר יותר סה"כ 72 דקות אחרי השקיעה (כדי הילוך 4 מילין).
 עד תקופת הגר"א נהגו רוב הקהילות כר"ת. הגר"א פסק כגאונים וכיום העולם נוהג כגאונים.

בין השמשות

ר' יוסי בר' זבידא:
 העושה מלאכה בה"ש של ע"ש
 ושל מוצ"ש - חייב חטאת.
 ודאי אחת מהמלאכות היתה
 בשבת!

מעמד בין השמשות

חכמים מסופקים לגבי מעמד בין השמשות:

האם כולו יום,
 כולו לילה,
 או שחלקו יום וחלקו לילה.

נפ"מ לזב שראה בבין השמשות שבין יום א' ליום ב':

אם כל בה"ש הוא יום:
 ראה ביום א'.

אם כל בה"ש הוא לילה:
 ראה ביום ב'.

אם חלק מבה"ש הוא יום וחלק לילה:
 ייתכן שראה גם ביום א' וגם ביום ב'.

ריב"ז שולל הבנה אפשרית בה"ש:
 היה ניתן לטעון שבה"ש אינו ספק אלא יש לו מעמד של זמן ביניים שאינו יום ואינו לילה.

ריב"ז מחדש שבה"ש הוא ספק ממש ולא סוג של מעמד ביניים!

הזמן שבין שקיעת החמה (תחילת בה"ש לפי רבה) להשחרת השמים במזרח (תחילת בה"ש לרב יוסף):
 הילוך 1/12 מיל (דקה וחצי).

הזמן הכולל של בה"ש:
 רבה: הילוך 3/4 מיל - 13.5 דקות, רב יוסף: הילוך 2/3 מיל - 12 דקות.

רבא: 'השחרת החמה במזרח' - הזמן שבו החלק המערבי של השמים עדיין מאיר את החלק המזרחי.

זמן בין השמשות

ר' יהודה:
 רבה: משקיעת החמה עד שהשמים במרכז משחירים (3/4 מיל = 13.5 דקות).
 רב יוסף: מהרגע שהשמים במזרח משחירים עד שהשמים במרכז משחירים (2/3 מיל = 12 דקות).

ר' נחמיה:
 כדי הילוך חצי מיל משקיעת החמה (9 דקות).

ר' יוסי:
 כהרף עין.

שמואל: בה"ש של ר' יוסי מתחיל כשבה"ש של ר' יהודה נגמר (כשהשמים משחירים במרכז).

פסק הלכה - ר' יוחנן:
 לעניין איסור שבת: בה"ש הוא כר' יהודה - המוקדם ביותר.
 לעניין היתר אכילת תרומה: בה"ש הוא כר' יוסי - המאוחר ביותר.

שבת לה: (ש13) עד לו: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

בית הכנסות וההמסס
מערכת העיכול של בע"ח מורכבת מאבר אחד בלבד: הקיבה.
מערכת העיכול של מעלי הגירה מורכבת מארבעה אברים: כרס, בית כוסות, המסס, וקיבה.

הכרס היא חלל ענק שמהווה מחסן לכל מה שהבהמה בולעת בשדה. בכרס מתבצע עיבוד ראשוני בלבד למזון. מהכרס הולך המזון לאבר שנקרא בית הכנסות בו יש תאים קטנים רבים (הדומים לכוסות ועל כך שמו). מבית הכנסות חוזר האוכל לגרון (אלו חיות המעלות גרה' כזכור) שם לועסת הבהמה את המזון הלא מעובד. אחרי שהאוכל נלעס היטב הוא יורד להמסס ומשם לקיבה.

הדפנות שבבית הכנסות הינן כפולות (דופן לכל 'כוס'), לכן אם יש נקב של מחט מצד אחד הבהמה אינה טריפה כיוון שהדופן השניה לא נפגעה. בהמסס הדפנות דקות ולכן נקב מצד אחד מספיק כדי להטריף את הבהמה.

ברייתא

שש התקיעות שבערב שבת

הראשונה - להפסיק את המלאכה בשדות.
השניה - להפסיק את המלאכה בעיר ובחנויות.
השלישית - להפסיק את המלאכה בבתיים.
 ר' נתן - להדליק את הנר. רבי - לחלוץ תפילין.
הזמן שבין התקיעה השלישית לרביעית - כדי צליית דג קטן או הקרמת פני הפת בתנור.
הרביעית, החמישית והשישית - כניסת שבת.

ר' יוסי בר' חנינא: תקיעות אלו היו זמן קצר לפני כניסת השבת, זמן המאפשר לתוקע להחזיר את השופר לביתו.
אמרו לו: אין לכך שיעור קבוע. התקיעות היו נעשות בדיוק בכניסת השבת. השופר היה נשאר במחבוא על הגג.

סדר כניסת הפועלים לעיר:
 כדי למנוע לזות שפתים היו מחכים הקרובים לרחוקים ונכנסים כולם ביחד.

סדר שלוש התקיעות האחרונות:
 תקיעה, תרועה, תקיעה. ובבבל נהגו אחרת: תקיעה, תקיעה, תרועה.

סתירה בין ברייתות

ברייתא א': מותר לטלטל שופר או חצוצרה.
ברייתא ב': מותר לטלטל שופר ואסור לטלטל חצוצרה.
ברייתא ג': אסור לטלטל שופר או חצוצרה.

ר' יוסף: שופר של יחיד מותר לטלטל כיוון שניתן לגמוע בו מים. שופר של ציבור אסור לטלטל.

נדחה -
 1. גם בשל ציבור ניתן לגמע אדם עני.
 2. תירוץ זה לא מיישב את הסתירה בין ברייתא א' לב' וג' בעניין חצוצרה.

אביי - הברייתות הן דעות שונות של תנאים:
ר"ש: גם כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטל לצורך גופו או מקומו. לכן מותר לטלטל הכל.
ר"י: כלי שמלאכתו לאיסור (חצוצרה) אסור לטלטל וכלי שמלאכתו להיתר (שופר) מותר לטלטל.
ר"נ: אין לטלטל שום כלי בשבת שלא לצורך. לכן אסור לטלטל הכל.

ישוב הסתירה

שבת לו: (תחילת הפרק) עד לו: (שו ברחבות)

ביאורי מושגים

טעם איסור שהיה: שמה יחתה בגחלים.
 טעם איסור החזרה: שמה יחתה וגם מחזי כמבשל (ואם האוכל לא התבשל אז יש גם איסור מהתורה של בישול).
 כדי להינצל מאיסורי שבת יש חובה לוודא שאנו מתגברים על שלושה איסורים:

1. איסור בישול מהתורה - יש צורך שהחפץ יעבור בישול ראשוני (מאכל דרוסאי) ואז אין איסור בישול.
2. איסור דרבנן שמה יחתה - איסור זה שייך גם בע"ש - יש צורך שלא יהיה חשש לחיתוי (פרטים בסוגייתנו).
3. איסור דרבנן 'מיחזי כמבשל' - יש צורך שלא יראה בישול - למשל לשים את הסיר על צלחת הפוכה.

הגמרא מסתפקת האם:

להחזיר תנן - שיטת חנניה

תחילת המשנה מתייחסת רק לשבת אבל:

בערב שבת - מותר לשים על כל כירה.

לשהות תנן - שיטת חכמים

תחילת המשנה מתייחסת לערב שבת ו:

בערב שבת - מותר להחזיר רק על כירה קטומה.

כולם מודים: המח' בסוף המשנה מתייחסת לשבת:

בשבת - ב"ה: מותר להחזיר רק על כירה קטומה.
ב"ש: אסור להחזיר על שום כירה.

משנה

הדין הכללי:
מותר לשים קדרה רק על כירה קטומה - בלי
גחלים או עם גחלים קטומים ומכוסים.

מה מותר לשים:
ב"ש: רק מים.
ב"ה: גם מים וגם תבשיל.

האם מותר להחזיר בשבת:
ב"ה: מותר.
ב"ש: אסור.

נסיגות הוכחה ודחייתם

נדחה: ר' חלבו לא התייחס למשנה
עצמה שעסקה בע"ש אלא לדברי ב"ה
שבסוף המשנה שהתייחסו לשבת
עצמה.

ר' חלבו: מותר רק לשים מעל הכירה ולא בתוכה.

יש מקום לאסור לשים בכירה רק בשבת ולא בע"ש. מכאן שהמשנה התייחסה לשבת עצמה (להחזיר תנן).

נדחה:
עקרונית התנא של
משנתנו סבור כר' יהודה,
למעט דין שהיה. בע"ש
הוא מתיר להשקות בכל
כירה.

הברייטא קובעת:

ר' מאיר: בע"ש: ב"ה: מותר לשים רק על כירה גרופה קטומה.
ב"ש: אסור לשים על שום כירה.

בשבת: כולם: אסור להחזיר על שום כירה.

ר' יהודה: בע"ש: כולם מודים: מותר לשים רק על כירה גרופה וקטומה.
בשבת: ב"ה: מותר להחזיר רק על כירה גרופה וקטומה.
ב"ש: אסור להחזיר על שום כירה.

אם המשנה התייחסה לע"ש (לשהות תנן) משנתנו היא כשיטת ר"י.
 אבל, אם המשנה התייחסה לשבת (להחזיר תנן) משנתנו אינה לא כר"מ ולא כר"י.